

Lapin nykyilmasto

Lappi kattaa lähes kolmasosan maamme pinta-alasta. Se on ilmastollisesti niin laaja, että se on tarpeen jakaa kolmeen osaan: Etelä-Lappi, Keski-Lappi ja Pohjois-Lappi.

Etelä-Lappi

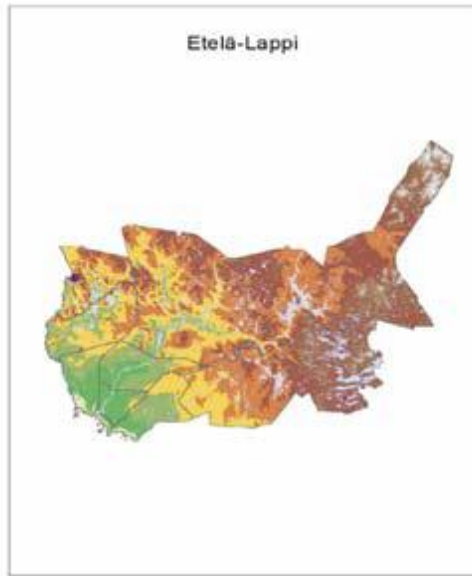
Etelä-Lappi tunnetaan myös Peräpohjolana (poikkeuksena Kolari, joka käsitellään Keski-Lapin yhteydessä). Ilmastollisesti Etelä-Lapin poikki kulkee keski- ja pohjoisboreaalisen luonnonvyöhykkeen raja, tarkemmin Pellon pohjoisrajalta Tervolan kautta Rovaniemelle, sieltä kapeana kiilana Kemijokivartta lähelle Kemijärveä ja edelleen takaisin Kivalon vaarat kiertäen Ranualle. Kasvien menestymisvyöhykkeeseen VI kuuluvat keskiboreaalien alueet ja vyöhykkeeseen VII pohjoisboreaalien alueet. Sallan kapeasta koillisesta ulottuvasta kielekkeestä suurin osa katsotaan kuuluvaksi kaikkein karuimpaan VIII-vyöhykkeeseen.

Länsiosia hallitsevat metsien peittämät vaarajonot ja niiden väliset laajat suot, kun taas itäosissa on jo tuntureita, erityisesti Sallan alueella. Suotuisinta ilmasto on Perämeren rannikolla ja laajemminkin ns. Meri-Lapin alueella, mantereisinta taas Sallassa. Tornion-, Kemi- ja Ounasjoki hallitsevat maisemia, ja laajempia järviolueita on toisaalta Ylitorniossa ja Pellossa, toisaalta idempänä ovat Simojärvi, Kemijärvi ja Yli-Kitka, jotka vaikuttavat paikallisesti ilmastoon.

Vuoden keskilämpötilan nollaraja kulkee alueen poikki vaihdellen Perämeren rannikon n. +1 asteen ja Sallan koillisosien n. -1 asteen välillä. Tammikuu on keskimäärin n.1 °C helmikuuta kylmempi keskilämpötilan ollessa Meri-Lapissa -11...-12 °C ja muualla -12...-14 °C, kylmintä on Sallan seuduilla. Heinäkuun keskilämpötila on Kemin-Tornion seudulla n. 15,5 °C ja muuten 14–15°C, Sallan tunturialueella n.13 °C.

Vuotuinen sademäärä on enimmäkseen 500–600 mm. Vähiten sataa Perämeren rannikolla, Tornionjoki- ja Tenniönjokilaaksoissa ja eniten Ranuan-Posion seudulla, etenkin alueen korkeimmilla vaaroilla sekä Sallan tuntureilla. Vähäsateisin kuukausi on useimmiten huhtikuu, paikoin myös helmikuu, jolloin sadesummat ovat keskimäärin 25–30mm. Sateisinta on Perämeren vaikutuspiirissä elokuussa, muualla heinä- tai elokuussa, jolloin sadetta saadaan 70–80mm.

Kartta 1: Etelä-Lapin korkeussuhteet, vesistöt ja edustava asema (Pello)

Helteitä ja ennätyspakkasia

Etelä-Lapin alueen tilastoasemana on Pello, joka edustaa hyvin pelto- ja asutusalueiden ja laajemminkin Tornionjokilaakson ilmastoa. Kuukausikeskilämpötilan vaihteluväli on lähes 29 °C ja ääriämpötilojen vaihteluväli n. 77 °C.

Pellon havaintoaseman 1971 - 2000 ilmastotieto on koottu erilliseen ppt-liitteeseen, kuvat 1-2

Etelä-Lapin lämpötilaennätyksiä (°C) taulukko 1.

		ajankohta	paikkakunta	
Alin lämpötila talvella	-50,4	6.1.1985	Salla Naruskajärvi	2m:n korkeudella
Korkein lämpötila kesällä	32,9	20.7.1970	Kemi- Tornio lentokenttä	
Korkein lämpötila talvella	9,2	11.1.1971	Pello	
Alin lämpötila kesällä	-6,8	8.6.1984	Salla Naruskajärvi	
Ankarin halla	-9,7	31.8.1972	Sallan Tuntsa	maanpinnassa

Hellepäiviä on ollut vuosina 1971–2000 keskimäärin Pellossa ja Ylitorniolla 8, Rovaniemellä ja Ranualla 6 sekä Kemissä ja Sallassa 5 kpl. Talvikuukausien ylimmät lämpötilat, joita esiintyy voimakkaan föhn-tuulen (länsituulella tapahtuva vuoriston jälkeinen laskuvirtaus) vallitessa erityisesti Tornionjokilaaksossa. Vaikutus pienenee alueen itäosiin siirryttäessä. Suurin vuorokautinen lämpötilan muutos tapahtui Sallan Naruskajärvellä 14.1.1988, kun 35,1 asteen pakkaneen lauhtui 1,6 asteeseen. Kyseessä on koko Lapin suurin lämpötilanvaihtelu vuorokaudessa.

Hallapäiviä on havaittu vuosina 1971–2000 kesäkuussa keskimäärin 2-4, heinäkuussa korkeintaan 1 ja elokuussa 2-4 kpl; Rovaniemen lentoasemalla tosin kesä- ja elokuussa on keskimäärin vain 1 hallayö.

Sade- ja lumioloista

Etelä-Lapin sade-ennätyksiä taulukko 2

	mm	ajankohta	paikkakunta	
Sateisin vuosi	996	1954	Pello Ruuhijärvi	
Kuivin vuosi	227	1995	Simo Maksniemi	
Sateisin kuukausi	233	kesäkuu 1981	Kemijärvi Halosenranta	
Kuivin kuukausi	0,0	toukokuu 1978	Rovaniemi Pekkala, Keminmaa Liedakkala	
Sateisin vuorokausi	102,4mm	6.8.1986	Rovaniemi Lehtojärvi	

Etelä-Lappi voidaan jakaa kolmeen lumivyöhykkeeseen alueen lounaisosista koilliseen siirryttäessä: aivan kapea Perämeren rannikko, muut keskiboreaaliin kuuluvat alueet eli ns. Nevamaa ja pohjoisboreaalin alue (Metsä - Lappi). Yleisesti ottaen Tornionjokilaakso Pellostä etelään ja Kemijokilaakso Rovaniemeltä lounaaseen ovat muuta aluetta vähälumisempia. Runsaimmin lunta kertyy talven mittaan Koillismaahan rajoittuvalla Posiolla ja Sallan eteläosissa sekä Sallan koillisosan tuntureilla. Myös Tornionjoen ja Kemijoen välinen vedenjakaja-alue on jokilaaksoja lumisempi.

Talven ensimmäisen ja pysyvän lumipeitteen tulon ajankohtia on esitetty kuvissa 28-29.

Maan peittyminen lumella talveksi kestää yli 3 viikkoa siirryttäessä itäosan tuntureilta Perämeren rannikolle.

Lumipeitteinen aika on pitkä vaihdellen Perämeren rannikon 160–170 päivän ja Sallan koillisen tunturialueen n. 210 päivän välillä. Lumipeite kasvaa talven aikana siten, että se on paksuimmillaan Perämeren rannikolla maaliskuun puolivälissä, muualla maaliskuun lopulla tai huhtikuun alkupäivinä, kuva 30. Talven suurin lumensyvyys on suuressa osassa Etelä-Lappia 65–75 cm, Posion ja Etelä-Sallan seuduilla n. 80 cm. Kuva 30. Viimeksi mainituilla alueilla tykkylumella on huomattava osuus kertyneeseen lumimäärään. Lumipeite katoaa aukeilta mailta Perämeren rannikolla toukokuun 5.nnen päivän vaiheilla, muualla alueen länsiosissa ja Kemijoen laaksossa 15.5. mennessä sekä itäosissa 15.–25.5., viimeisimpänä Sallan koillisosissa. Tuntureiden varjokohdissa viimeisten lumien sulaminen kestää pitkälle kesäkuuhun

Lumeen liittyviä ennätyksiä Etelä-Lapissa, taulukko 3

		ajankohta	paikkakunta	
Paksuin lumipeite	147cm	14.3.2000	Salla, Kursu	ei huomioida kinostumista
	25cm	21.6.1977	Salla Värriötunturi	”takatalvi”. Asema 370m mpy
Varhaisin ensilumi	12cm	20.9.1968	Rovaniemi lentoasema	
Myöhäisin pysyvän lumen tulo		16.12.2006	Rovaniemi	

Kuten Koillismaa niin myös itäinen Etelä-Lappi eli lähinnä Sallan alue saattaa joutua kesäkuussakin niin kylmän ilmassaan vaikutuspiiriin, että sateet tulevat lumena. Syyskuussa esiintyy varhaisia lumipeitteitä etenkin alueen keski- ja pohjoisosissa.

Pitkä talvi, lyhyt kesä

Termiset vuodenaajat vaihtuvat Etelä-Lapissa yleensä selkeästi toisikseen siten, että syntyy selvät erot Perämeren rannikon ja koillisen Sallan tunturiseudun välillä. Termisten vuodenaikojen ajankohdat kuvissa 33-34. Talvi kestää 5,5–6,5 kk. Kesä jää lyhyimmillään n. 2,5 kk:n mittaiseksi. Termisen kasvukauden pituus vaihtelee Sallan n. 125 päivän ja Kemi-Tornion n. 145 päivän välillä, kuva 31

Kasvukauden tehoisan lämpötilan ja sateen ennätyksiä taulukko 4

	°Cvrk	vuosi	paikkakunta	
Suurin °Cvrk summa	1100-1200	2006	yleisesti Etelä-Lapissa	
Pienin °Cvrk summa	<700	1977		
Suurin kasvukauden sademäärä	500mm	1992	Rovaniemi	
Pienin kasvukauden sademäärä	103mm	1971	Ylitornio	

Tehoisan lämpötilan summa oli vuosina 1971–2000 keskimäärin Sallassa 754, Rovaniemellä 879, Pellossa 908 ja Kemi-Tornion lentoasemalla 964 °Cvrk. Kasvukauden sadesumma on yleensä 250–300 mm, mutta suurta vaihtelua esiintyy täälläkin vuodesta toiseen, kuva 32. Koska haihdunta on pienempää kuin etelämpänä, kosteutta riittää yleensä pitkälle kesään.

Keski-Lappi

Keski-Lappi koostuu kuudesta eri kunnasta. Suurimman osan alueesta käsittävät laajat Kittilän ja Sodankylän kunnat; lännessä Tornionjokilaaksossa sijaitsevat Kolari ja Muonio sekä idässä Pelkosenniemi ja Savukoski. Ilmastollisesti alue kuuluu pohjoisboreaaliseen luonnonvyöhykkeeseen ja suurelta osin kasvien menestymisvyöhykkeeseen VII. Kuitenkin vyöhykkeeseen VIII lasketaan kuuluvaksi muutamat korkeammat tunturiseudut Savukosken ja Sodankylän rajamailla (Korvatunturilta Vuoltistuntureille) ja eteläinen Saariselkä sekä Pomokairan tunturit Sodankylän pohjoisreunalla.

Keski-Lappia hallitsevat laajat aapasuot, joita on jopa n. 60 % sen pinta-alasta sekä suurten jokien laaksot. Lännessä on Tornionjoki Muonionjoki ja Ounasjoki sekä idempänä Kemijoen sivujoet Kitinen, Luiro ja Kemihaara. Luonnonjärviä on vähän, mutta alueen pohjoisosissa ovat suuret Lokan ja Porttipahdan tekojärvet. Niin laajoilla vetisillä soilla kuin tekojärvillä on oma vaikutuksensa alueen ilmastoon, sillä ne tasaavat kasvukauden lämpöoloja. Koko alueella on myös tuntureita, lännessä korkeimpana Ylläs ja Pallas, koillisessa Sokosti Saariselän eteläosissa. Alue on maamme mantereisinta, sillä se sijaitsee kaukana niin Pohjanlahdesta kuin Jäämerestäkin.

Vuoden keskilämpötila on jo koko alueella hieman pakkasen puolella vaihdellen eteläisimpien osien vajaan -1 asteen ja Kittilän ja Sodankylän pohjoisreunan lähes -2 asteen välillä. Tammikuu on täällä selkeän mannerilmaston piirissä yleensä kylmin kuukausi. Silloin keskilämpötila on alueen eteläosissa -13...-14 °C ja pohjoisosissa -14...-15 °C. Koko maamme kylmintä aluetta ovat Muonion ja Kittilän pohjoiset jokilaaksot. Heinäkuun keskilämpötila on enimmäkseen 13...14 °C siten, että lämpimintä on eteläosien jokilaaksoissa ja viileintä pohjoisosien korkeilla tuntureilla.

Kartta 2: Keski-Lapin korkeussuhteet, vesistöt ja edustava asema (Sodankylä).

Vuotuinen sademäärä on suurimmassa osassa aluetta 450–550 mm, Saariselän eteläreunalla n.600 mm. Karkeasti ottaen sademäärät kasvavat luoteesta kaakkoon siirryttäessä. Kuivinta on Ounasjoen ja Kitisen laaksoissa. Ympäristöään suurempia sademääriä esiintyy etenkin eteläisellä Saariselällä ja Ylläs-Pallaksen tunturijonolla. Orografialla on huomattava vaikutuksensa alueen sademääriin

riippuen vallitsevasta tuulen suunnasta. Kuivin kuukausi on melko usein kevättalven huhtikuu, joskin helmi- ja maaliskuu ovat jokseenkin yhtä vähäsateisia; sademäärät ovat keskimäärin 25–30 mm. Heinä- ja elokuussa sadetta saadaan kumpanakin 60–70 mm. On huomattava, että vuotuisesta sateesta lähes puolet eli 250–300 mm saadaan lumena.

Lämpötilatilastoja

Edustavana tilastoasemana on Sodankylä, Lapin Ilmatieteellinen tutkimuskeskus Tähtelässä. Se sijaitsee n. 5 km Sodankylän keskustasta etelään Kitinen-joen loivassa laaksossa mäntykankaiden ympärillä edustaen hyvin Keski-Lapin ilmastoa. Sodankylän kauden 1971-2000 ilmastotietoja on koottu kuviin 3-4.

Keski-Lapin lämpötilaennätyksiä (°C) taulukko 5

		ajankohta	paikkakunta	
Alin lämpötila talvella	-51,5	28.1.1999	Kittilän Pokka	2m:n korkeudessa
Alin lämpötila kesällä	-10,1	25.8.1980	Kittilän Pokka	
Korkein lämpötila kesällä	31,7	7.7.1914	Sodankylän Tähtelä	
Korkein lämpötila talvella	6,7	11.1.1971	Muonio	
Ankarin halla	-10,5	29.8.1986	Lokka	maanpinnassa

Kuukausikeskilämpötilan vaihteluväli Keski-Lapissa on n. 28,5 °C ja ääriämpötilojen vaihtelu peräti n. 80 °C. Ilmasto on siis tyypillisen mantereista. Kesän hellepäiviä havaittiin vuosina 1971–2000 keskimäärin Sodankylässä ja Savukoskella 6 kpl, mutta Muoniossa enää 3 ja Kittilässä (Pulju) 2 kpl. Halla ei ole poissuljettu ilmiö keskikesälläkään. Hallapäiviä havaittiin kautena 1971–2000 keskimäärin kesäkuussa 3-6, heinäkuussa 0-3 ja elokuussa 3-8 kpl. Koko kesän hallapäivien lukumäärä vaihteli Sodankylän Tähtelän 6 ja Kittilän Pokan 17 välillä.

Sade- ja lumioloista

Keski-Lapin sade-ennätyksiä taulukko 6

	mm	ajankohta	paikkakunta	
Sateisin vuosi	953	1998	Kolari, Venejärvi	
Vähäsateisin vuosi	273	2001	Sodankylän Vuotso	
Sateisin kuukausi	256	Heinäkuu 2002	Kolari, Venejärvi	
Kuivin kuukausi	0,3	Toukokuu 1990	Kolarin Kelloniemi	
Suurin vuorokausisade	85,3	6.8.1986	Kittilän Alakylä	

Keski-Lappi on valtaosaltaan melko yhtenäistä aluetta lumisuuden suhteen (Metsä - Lappi). Selvemmän poikkeuksen muodostavat Saariselän ja Pallas - Yllästunturien alueet, jotka kuuluvat niin sanottuun Koivu - Lapin lumivyöhykkeeseen. Suurissa jokilaaksoissa lunta kertyy talven mittaan korkeampia seutuja vähemmän.

Lumen liittyviä ennätyksiä Keski - Lapissa taulukko 7

	cm	ajankohta	paikkakunta	
Paksuin lumipeite	155	16.4.1997	Kittilän Pokka	kinostumista ei huomioida
Varhaisin ensilumi	12	31.8.1986	Kittilän Pulju	
Myöhäisin pysyvän lumen tulo		15.12.1938	Sodankylä, Tähtelä	

Pysyvä lumipeite talveksi saatiin kautena 1971–2000 miltei koko alueella viikon sisällä pitempään sulana pysyviä tekojärvien rantamaita lukuun ottamatta, kuvat 28-29. Leutoinakin alkutalvina pysyvä lumipeite saadaan yleensä viimeistään marraskuun alussa. Lumipeite kasvaa pitkän talven aikana aina huhtikuun alkupäiviin saakka, jolloin lumensyvyys on suuressa osassa aluetta 70–80 cm, Pallas – Ylläs-tuntureilla ja Saariselällä kuitenkin yli 80 cm, kuva 30. Lumien pääasiallinen sulaminen tapahtuu vasta toukokuussa. Tunturien pohjoisrinteillä ja kuruissa lumet viipyvät useimpina vuosina kesäkuun lopulle, viileinä kesinä aina heinäkuun puolelle saakka. Lumipeitteen kesto aika on 190–220, tuntureilla jopa n. 230 päivää. Muutamina talvina lumi saattaa peittää maan jopa n. 8 kuukautta eli loka-toukokuun välisen ajan. Suurimmat edustavat lumensyvyydet ovat olleet kevättalvella 1,5 metrin luokkaa.

VUODENAJAT JA KASVUKAUSI

Keski-Lapin mannerilmastolle on tyypillistä hyvin selkeät vuodenaajat, joista talvi on hallitseva. Talvea kestää 180–200 päivää eli jopa yli 6,5 kuukautta. Kesän pituus jää 65–80 vuorokauden mittaiseksi, kuvat 33-34.

Kasvukauden sademäärän ja tehoisan lämpötilan summan ennätyksiä Keski-Lapissa taulukko 8

Suurin °Cvrk summa	1025	2005	Sodankylä Tähtelä	
Pienin °Cvrk summa	474	1987	Kittilän Pokka	
Suurin kasvukauden sademäärä	489mm	1992	Sodankylä Tähtelä	
Pienin kasvukauden sademäärä	115mm	1973	Sodankylän Tähtelä	

Tehoisan lämpötilan summa on Tornionjokilaakson eteläosissa eli Kolarin seudulla 750–800 °Cvrk pienentyen pohjoiseen siten, että se on Saariselältä Kittilän Pokan tienoille n. 650 °Cvrk. Edullisina kasvukausina lämpösumma voi kohota n. 1000 °Cvrk:een. Keskimäärin kasvukauden sademäärä (1971–2000) on Keski-Lapissa 210–260 mm, kuva 32. Kuivuus ei ole täällä niin paha ongelma kuin

etelämpänä. Myöhään sulava lumi, vetiset suot ja pienempi haihdunta takaavat useimpina kasvukausina riittävästi kosteutta.

Pohjois-Lappi

Pohjois-Lapin alueeseen kuuluu kolme kuntaa, Enontekiö, Inari ja Utsjoki. Se sijaitsee kokonaan pohjoisborealisella ilmastovyöhykkeellä. Enontekiön luoteisosa eli ylänturit ovat hemiarktista aluetta eli varpukasvien vyöhykettä. Alue on pohjoisinta ja karuinta kasvien menestymisvyöhykettä VIII. Pohjois-Lappia hallitsevat laajat tunturialueet, jylhimpänä Enontekiön ylänturit. Eteläosissa ovat Ounas - Pallastunturit ja Saariselän pohjoisosat, Inarin länsiosissa Lemmenjoen tunturialue ja Muotkatunturit sekä Utsjoella Paistunturit. Oman alueensa muodostaa laaja Inarinjärvi ja siihen liittyvät matalat ranta-alueet. Merkittäviä jokilaaksoja muodostavat Ivalojoen, Inarijoen-Tenojoen ja Utsjoen sekä Könkämäeno - Muonionjoen.

Eteläisimpien osien hyvin mantereinen ilmasto saa merellisiä piirteitä niin Enontekiön luoteiskolkassa kuin Utsjoella Jäämeren läheisyyden vuoksi. Erikoisinta ilmasto on Kilpisjärvellä ja Enontekiön yläntureilla; aluetta kutsutaan Yliiperäksi. Myös Kevojoen kanjonilla on omat ilmastolliset erityispiirteensä.

Vuoden keskilämpötila vaihtelee Inarijärven ympäristön ja Utsjoen pohjoiskolkan vajaan -1 asteen ja Enontekiön -2...-3 asteen välillä. Tammikuu on yleensä kylmin kuukausi, jolloin keskilämpötila on suurimmassa osassa aluetta -13...-15 °C, lauhinta on Nuorgamin seudulla ja kylmintä Ounasjoen sivujokien latvoilla. Helmikuu ja joulukuu ovat jokseenkin yhtä kylmiä, kauden 1971–2000 tilastojen mukaan 1-2 astetta tammikuuta lauhempia. Heinäkuussa keskilämpötila jää Enontekiön yläntureilla n. 10 asteeseen (Kilpisjärvi 10,9 °C) ja on muualla 12...14 °C; lämpimintä on Inarin laaksossa.

Kartta 3: Pohjois-Lapin korkeussuhteet, vesistöt ja edustava asema (Inari, Ivalo).

Vuotuinen sademäärä on keskimäärin Käsivarren yläntureilla 600-700mm ja muualla 400–550 mm siten, että vähiten sataa Tenojoen - Inarijoen laaksossa ja Käsivarren ”kainalossa”. Ympäristöään sateisimpia alueita ovat Muotka - ja Paistunturit, Enontekiön koilliskulma sekä Utsjoen itäiset tunturit (Galdoaivi, Guorboaivi). Vähiten sadetta saadaan helmi-, maaliskuu- ja huhtikuussa, Enontekiöllä huhti- tai toukokuussa, jolloin sadesummat ovat 20–30 mm. Sateisin kuukausi on

yleensä heinäkuu, paikoin myös elokuu (sadesummat 60–70 mm). Vuotuisesta sateesta saadaan lumena suunnilleen puolet, Enontekiön ylätuntureilla jopa n. 60 %.

ÄÄREVIÄ LÄMPÖTILOJA

Pohjois-Lapin havaintoasema Ivalon lentoasema Inarissa edustaa hyvin Ivalojoen jokilaakson ilmastoa ja ehkä laajemminkin Inarijärven järviolankoa. Ivalon kauden 1971-2000 ilmastotietoja on esitetty kuvissa 5-6.

Pohjois-Lapin kuukausikeskilämpötilojen vaihteluväli on 27,5 °C ja ääriämpötilojen vastaavasti n. 80 °C. Sen sijaan Kilpisjärvellä ja Utsjoen Nuorgamissa keskilämpötilojen vaihteluväli jää n. 25 asteeseen ääriämpötilojen vaihdellessa edellisellä paikalla n. 70 °C ja jälkimmäisellä n. 77 °C. Jäämeren tasoittava vaikutus lämpötiloihin on siis selvästi havaittava.

Pohjois-Lapin lämpötilan ennätyksiä (°C) taulukko 9

	(°C)	ajankohta	paikkakunta	
Alin lämpötila talvella	-49,5	28.1.1999	Inari Väylä	
Alin lämpötila kesällä	-8,3	31.8.1968	Enontekiö, Kalmankaltio	
Korkein lämpötila kesällä	32,9	20.7.1988	Utsjoki, Kevo	
Korkein lämpötila talvella	8,3	16.12.1997	Nuorgam	
Alin maanpintalämpötila	-9,5	31.8.1968	Inari, Laanila	

Hellepäiviä oli kautena 1971–2000 keskimäärin Kevolla ja Ivalon lentoasemalla 6, Nuorgamissa 5, Enontekiön Palojärvellä 2 ja Kilpisjärvellä 1 kpl. Esimerkkinä Kevon kanjonin erityisolosuhteista on kesä 1972, jolloin siellä oli 14 peräkkäistä hellepäivää, ja niistä 12 päivänä ylin lämpötila kohosi 30 asteen yläpuolelle. Niissä puolestaan oli 7 peräkkäistä yli 30 asteen ylitystä. Tämä onkin vuoden 1960 jälkeen Oulun lentoaseman ohella maamme pisin tällainen huippuhellejakso. Hallapäiviä havaitaan keskimäärin kesäkuussa 2-7 ja elokuussa 2-6 kpl. Heinäkuussa Inarijärvi ympäristöineen on yleensä hallaton ja muuallakin hallapäiviä on keskimäärin vain 1 kpl. Koko kesänä hallapäivien lukumäärä vaihteli vuosina 1971–2000 Inarin 5 ja Kevon 13 välillä.

SATEITA JA KUIVUUTTA

Pohjois-Lapissa vuosittaiset sademääräennätykset jäivät maakunnan keski- ja eteläosia pienemmiksi.

Pohjois-Lapin sade-ennätyksiä on taulukossa 10.

	mm	ajankohta	paikkakunta	
Sateisin vuosi	744	1992	Inari, Saariselkä	
Vähäsateisin vuosi	120,1	1941	Inari, Kyrönkylä	
Sateisin kuukausi	219	1981 heinäkuu	Enontekiö, Iitto	
Vähäsateisin kuukausi	0	Toukokuu 1978		
Suurin vuorokausisade	78,5	24.6.1967	Inari, Riutula	

LUMIOLOISTA – lunta kesälläkin

Talven ensimmäinen ehjä lumipeite saadaan Enontekiön ylätuntureilla useimmiten jo syys-lokakuun vaihteessa, kuvat 28-29. Pohjois-Lapin peittyminen lumella kestää kolmisen viikkoa. Lumipeite on paksuimmillaan tavallisesti vasta huhtikuun alussa, jolloin lunta on Inarin ympäristössä ja jokilaaksoissa 60–70 cm, muualla Metsä-Lapin vyöhykkeellä 70–80 cm, Saariselällä, Muotkatuntureilla ja Enontekiön luoteisosissa yli 80 cm, Kilpisjärvellä jopa metrin verran, kuva 30. Tenojokilaaksossa Nuorgamin ja Karigasniemen välillä lunta on vähiten eli n. 50 cm. Tuntureilla kuruihin lunta voi kinostua useita metrejä, kun tuulelle alttiilla paikoilla sitä on hyvin vähän. Tunturikoivikoissa lunta on runsaammin kuin paljakoilla.

Lumen merkittävämpi sulaminen ajoittuu toukokuulle, ylätuntureilla osittain kesäkuulle. Tunturien kuruissa ja varjokohdissa lumet viipyvät pitkälle kesään; Enontekiön ylätuntureilta lunta saattaa löytyä vielä elokuussakin. Lumipeitteen kesto aika vaihtelee Inarijärven ympäristön 200–210 ja Enontekiön luoteiskolkan 230–250 päivän välillä.

Lumiennätyksiä Pohjois-Lapissa. Taulukko 11.

	cm	ajankohta	paikkakunta	
paksuin lumipeite	190	19.4.1997	Kilpisjärvi	
varhaisin ensilumi	6	31.8.1986	Kaamanen	
Myöhäisin lumipeite	20	14.6.1963	Inari, Laanila	”takatalvi”
Myöhäisin pysyvä lumi		30.11.2006	Nellim, Inari	

Pohjois-Lapin ja koko maan suurimmat lumensyvyydet on havaittu Kilpisjärvellä. Siellä hätyyteltiin peräti 2 metrin rajaa talvena 1996–97. Kyseinen talvi olikin tavattoman luminen Norjan Tromssan seudulla ja muualla. Kilpisjärvellä on mitattu maamme suurin lumensyvyyden kasvu vuorokaudessa, sillä 28.–29.1.1981 lumen määrä lisääntyi 48 sentillä. Myöhäisinä ja kylminä keväänä etenkin Käsivarren alueella toukokuussa ja jopa kesäkuun alussa ovat vallinneet täysin talviset olosuhteet. Talvisen lumipeitteen hävittyä kylmänpurkaukset voivat tuoda takatalven runsainekin lumisateineen. Tilastoista löytyy toisaalta erityisesti Tenojoen laaksosta yllättävän niukkalumisia talvia. Tällainen oli muun muassa talvi 1971–72. Varsin pitkään sulana pysyvällä Inarijärvellä on oma vaikutuksensa lumipeitteen tuloon varsinkin, jos lauhdat ilmavirtaukset ovat vallitsevina.

TALVI PISIN, KESÄ LYHIN

Vuodenajoista talvi on täällä kuten koko Lapissa hallitseva vuodenaika. Talvi on pisimmillään noin 7 kuukauden mittainen. Kesä on pisimmilläänkin reilun 2 kuukauden, ylätuntureilla ainoastaan 5-6 viikon pituinen. Kuvat 33-34.

Terminen kasvukausi on lyhyt, mutta suuri valon määrä korvaa jossain määrin sen lyhyttä, kuva 35. Kasvukauden pituus vaihtelee ylätunturien 90–100 päivän ja Inarin järvialueen n. 120 päivän välillä. Niin sanotuilla lumenviipymäpaikoilla kasvukausi kestää käytännössä vain 1-2 kk.

Kasvukauden tehoisan lämpötilan summan sekä kasvukauden sademäärän ennätyksiä Pohjois-Lapin osalta on esitetty taulukossa 12.

	°Cvrk	ajankohta	paikkakunta	
Suurin °Cvrk summa	1012	1972	Ivalo	
Pienin °Cvrk summa	269	1987	Kilpisjärvi	
Kasvukauden suurin sademäärä	408mm	1992	Ivalo	
Kasvukauden pienin sademäärä	<100mm			

Tehoisan lämpötilan summa oli vuosina 1971–2000 keskimäärin Kilpisjärvellä 447, Utsjoella 624 ja Ivalon lentoasemalla 729 °Cvrk. Sademäärät kasvukausien aikana ovat vaihdelleet näilläkin pohjan perukoilla suuresti. Keskimäärin kasvukauden aikana sataa 180–230 mm. Kuvat 31-32. Haihdunta jää täällä yleensä selvästi sateita pienemmäksi, ja lisäksi maaperässä riittää useimmiten kosteutta pitkään säilyvän lumipeitteen vuoksi.

Lähde: Suomen maakuntien ilmasto
Ilmatieteen laitoksen raportteja 2009:8
Juha Kersalo Pentti Pirinen
lyhennetty kpl 4.20 - 4.22

Tekstissä viitatus kuvat löytyvät erillisestä pp-tiedostosta, Lapin nykyilmasto, Ilmatieteen laitos 2010